

NEWSROOM

**DIGITAAL LESPAKKET VOOR VOORTGEZET
ONDERWIJS EN MBO – VERSIE 2**

NEWSROOM - INTRODUCTIE DIGITAAL LESPAKKET	3
OPBOUW EN INZET	4
Les 1: 'Persvrijheid... lekker interessant.'	6
1.1 De introductie – docent aan de slag (5 min.)	
1.2 Woordweb (10 min.)	
1.3 Persvrijheid quiz (15 min.)	
Les 2: 'De media moeten ook altijd mij hebben!'	10
2.1 Stellingenspel (15 min.)	
2.2 Casus bespreken (15 min.)	
2.3 Koppen en titels: feit of mening? (10 min.)	
Les 3: Hoe maken journalisten eigenlijk beslissingen?	17
3.1 Redactiespel – Deel 1 (20 min.)	
3.1 Redactiespel – Deel 2 (20 min.)	
BLIJVEND IN DIALOOG MET JE KLAS OVER CONTROVERSIËLE KWESTIES, ZOALS BEELDVORMING IN DE MEDIA	22
BIJLAGEN	25
Bijlage 1: FAQ	26
Bijlage 2: Partners, andere medialessen en activiteiten	29
Bijlage 3: Partners, andere medialessen en activiteiten	34
Bijlage 4: Lees-, kijk- en luistertips	36
Bijlage 5: 'Persvrijheid... lekker interessant.'	38

NEWSROOM - INTRODUCTIE

DIGITAAL LESPAKKET

“Ik geloof niet in de mainstream media, de media zijn in handen van maar zes mensen.”

“Je kunt niet op media vertrouwen om het nieuws eerlijk te brengen, gelukkig bestaat er Facebook, anders zou ik echt niet weten wat er gebeurt in de wereld.”

Over het peer education programma Newsroom

Veel jongeren voelen zich gestigmatiseerd door de media, zijn kritisch op de keuzes die bijvoorbeeld de NOS maakt, en zijn vatbaar voor complottheorieën. Het peer education programma Newsroom brengt peer educators (jonge rolmodellen) in klaslokalen waar sterk wantrouwen bestaat ten opzichte van de media, om hier met de leerlingen/ studenten over in gesprek te gaan. De peer educators werken binnen dit lesprogramma nauw samen met het onderwijs en journalisten om de kloof tussen jongeren en de reguliere media te verkleinen. Newsroom richt zich niet alleen op media-wijsheid, maar expliciet ook op het belang van persvrijheid voor een democratische en vrije samenleving.

Over dit digitale lespakket Newsroom

Tussen november 2016 en maart 2017 worden in 40 klassen in Nederland deze Newsroom lessen gegeven. Er is dus beperkte ruimte, maar een veel grotere groep docenten heeft aangegeven deze thematiek ook in hun klas te willen behandelen. Tegelijkertijd willen de docenten van klassen waar wel Newsroom lessen geweest zijn, graag verder met het onderwerp in hun klas. Vanwege deze twee redenen is er een digitaal lespakket ontwikkeld. Dit digitale lespakket bestaat uit twee delen. Het eerste deel wordt gevormd door drie lessen op basis van verschillende aanleidingen. Het tweede deel bestaat uit een aantal aanbevelingen en oefeningen om gesprekken over moeilijke onderwerpen te voeren in de klas.

Vanwege de veranderlijkheid van de thematiek worden gedurende het jaar regelmatig nieuwe voorbeelden en casussen toegevoegd. De nieuwste versie van dit lesmateriaal is altijd te vinden via <http://diversion.nl/cases/newsroom>.

Newsroom is ontwikkeld door Stichting Peer Education, Diversion en de Roadshow Persvrijheid. Het project wordt mogelijk gemaakt door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

OPBOUW EN INZET

DE LESSEN

De onderstaande drie lessen kunnen als serie of afzonderlijk worden gegeven en sluiten aan op drie verschillende aanleidingen:

Aanleiding les 1:

'Persvrijheid... lekker interessant.'

Je leerlingen/ studenten weten niet wat persvrijheid is, en wat het belang van persvrijheid is in een democratische rechtsstaat.

Aanleiding les 2:

'De media moeten ook altijd mij hebben!'

Je leerlingen/ studenten zijn ontevreden over of voelen zich gestigmatiseerd door de media.

Aanleiding les 3:

'Hoe maken journalisten eigenlijk beslissingen?'

Je leerlingen/ studenten zijn nieuwsgierig naar de werkwijze van journalisten en willen weten hoe nieuws gemaakt wordt. Hoe objectief zijn media en hoe transparant zijn journalisten over hun motieven?

De lessen kunnen gegeven worden als onderdeel van vakken zoals loopbaan en burgerschap, maatschappijleer of Nederlands. Als je vak geen directe raakvlakken heeft met de thematiek, maar je het wel belangrijk vindt dat je leerlingen/ studenten hiermee aan de slag gaan, kan het ook tijdens mentorlessen plaatsvinden, of onderdeel vormen van een breder project over de werking van de media.

DIALOOG ALS BURGER-SCHAPSINSTRUMENT

Naast de drie lessen zijn er een aantal aanbevelingen en oefeningen uit de methodiek 'Dialoog als burgerschapsinstrument' opgenomen in dit digitale lespakket. 'Dialoog als burgerschapsinstrument' is bedoeld voor docenten en docenten in opleiding, en is ontwikkeld door Diversion en Stichting Leerplanontwikkeling, in samenwerking met een aantal lerarenopleidingen. De methodiek biedt aanbevelingen en oefeningen om blijvend met jongeren in gesprek te blijven over controversiële actualiteiten en polariserende maatschappelijke thema's, zoals beeldvorming in de media.

BIJLAGES

In de bijlage vind je de volgende documenten ter ondersteuning van de lessen:

- Een FAQ-document met veel gestelde vragen door docenten en leerlingen/ studenten.
- Een overzicht met activiteiten van onze samenwerkingspartners, die aansluiten op de thematiek van Newsroom.
- Een lijst met bronnen over journalistiek en over de onderwerpen die worden besproken in de casussen.
- Een handleiding voor de online Persvrijheid Quiz in Socrative.

CONTACTGEGEVENS

De aanmeldingsperiode voor het peer education programma van Newsroom in het jaar 2016-2017 is gesloten. Als u op de wachtlijst wilt voor een eventuele volgende editie van het programma, of meer informatie zoekt over Newsroom, kunt u contact opnemen met Maarten Kuiper, via mkuiper@diversion.nl of op +31 020 305 92 77.

LES 1:

***‘PERSVRIJHEID...
LEKKER
INTERESSANT.’***

“DE PVV BETAALT RTL OM DINGEN TE ZEGGEN. DAT WEET IK ZEKER”

Persvrijheid en vrijheid van meningsuiting zijn fundamentele uitgangspunten van de Nederlandse samenleving, en belangrijke voorwaarden voor een goed functionerende democratie. Het zijn echter ook begrippen waarvan het belang voor leerlingen/ studenten niet altijd even duidelijk is; wat is er eigenlijk zo problematisch aan als er geen persvrijheid is? Is het niet beter om de pers te beteugelen, zodat ze geen negatieve berichten verspreiden? In deze les gaat de klas aan de slag met een aantal oefeningen over persvrijheid, vrijheid van meningsuiting en censuur. Zo kijken ze naar de vraag wat er met het nieuws zou gebeuren als dat gecensureerd zou worden, en wat ze daar zelf van zouden merken. Op deze wijze wordt op een interactieve manier het belang duidelijk van vrije pers als voorwaarde voor een vrije samenleving.

1.1 [Optie] Video: Persvrijheid (5 min.)

Doel

Om een goede basis te leggen voor deze les kan het helpen om een korte visuele introductie te gebruiken. Het onderstaand filmpje is door een aantal van onze samenwerkingspartners ontwikkeld om snel en helder uiteen te zetten hoe persvrijheid werkt.

Filmpje Persvrijheid. Gemaakt door Roadshow Persvrijheid, Stichting Nieuws in de Klas en Cooler Media. Meer informatie over organisaties en hun activiteiten is te vinden in bijlage 2 achterin dit document.

Tip

Daag je leerlingen/ studenten uit om vóór en na afloop van het filmpje in één zin op te schrijven waarom persvrijheid van belang is voor de samenleving. Laat ze vervolgens hun zinnen vergelijken met die van hun buurman of buurvrouw en bespreek het klassikaal.

1.2 Persvrijheid quiz (15 min.)

Doel

Met deze quiz kun je de kennis van je klas over persvrijheid, democratie en vrijheid van meningsuiting testen. De quizvragen kunnen in een PowerPoint worden gezet, of online in een Socrative quiz. In bijlage vier achterin kan je een handleiding voor Socrative vinden.

Aanpak

De leerlingen/ studenten kunnen deze quiz op hun telefoon uitvoeren in het online programma Socrative. Hiervoor is het noodzakelijk dat alle leerlingen/ studenten met hun telefoon op de wifi van de school kunnen, en dat de online quiz via een computer in het lokaal op een (digi)bord getoond kan worden.

Quizvragen

1. In Nederland mag je zeggen en schrijven wat je denkt zonder daar eerst toestemming voor te vragen. (waar)

In 1848 is de basis gelegd voor de democratie, toen is de grondwet samengesteld. In de grondwet is in artikel 7 de vrijheid van drukpers opgenomen. Dit betekent dat iedereen zijn mening vrij mag uiten. Via de pers, maar ook op alle andere manieren waarop je je mening kunt uiten:

- Vrijheid van meningsuiting: vrijheid om gevoelens en gedachten openbaar te maken.
- Wet van persvrijheid daarin opgenomen: je mag je mening kenbaar maken aan een groter publiek.

2. Een krant kan in Nederland een boete opgelegd krijgen voor wat zij hebben geschreven. (waar)

Aan persvrijheid en vrijheid van meningsuiting zitten grenzen, de rechter kan achteraf een straf opleggen. Dit gebeurt als je iets zegt of schrijft dat niet mag volgens de wet – bijvoorbeeld discrimineren of oproepen tot geweld. Zo heeft de Volkskrant laatst een boete opgelegd gekregen door het plaatsen van een foto. De rechter vond dat de privacy werd geschonden, deze weegt zwaarder dan de vrijheid van meningsuiting.

3. In Iran kan je maanden in de gevangenis terecht komen door je mening te geven via de media (waar).

Onlangs heeft een Iranese journalist nog drie jaar gevangenisstraf gekregen voor het aanzetten tot verzet tegen de staat. Hij schrijft artikelen over persvrijheid en democratie, zijn laatste artikelen gingen over de verkiezingsstrijd in Iran.

4. In Noord-Korea zijn er veel onafhankelijke journalisten die burgers op de hoogte houden van wat er speelt in de wereld. (niet waar)

De overheid in Noord-Korea bepaalt wat voor nieuws de burgers lezen. Dit doen ze onder andere door internationale pers te belemmeren, weren van journalisten en het blokkeren van satelliet signalen. Burgers zijn niet geïnformeerd.

5. In Vietnam wordt er vooraf overlegd over wat er in het nieuws mag komen (waar)

De communistische staat van dit land dwingt alle media via de wet om te fungeren als het spraakorgaan van de overheid. Er worden wekelijks verplichte vergaderingen georganiseerd voor lokale tv, radio en krant waarin besproken wordt welke onderwerpen nadruk moeten krijgen in het nieuws of die juist gecensureerd moeten worden.

6. Tijdens de Tweede Wereldoorlog waren journalisten in Nederland niet vrij (waar).

Nederland kende persvrijheid, na invoering van de grondwet in 1848. Toen Nederland werd bezet door het Duitse regime, onder leiding van Adolf Hitler, werden de kranten en radio-omroepen overgenomen. De bezetter schreef voor wat ze moesten vertellen aan de burgers. Zo wilde ze ervoor zorgen dat de bevolking niet in opstand kon komen. Daardoor ontstond er illegale pers in Nederland om burgers te informeren over het verzet.

7. Zonder media zou een democratie ook werken (niet waar).

Wat zou je zijn zonder toegang tot informatie? Hoe kan je dan een mening vormen over een besluit? De media vervullen meerdere functies:

- De informatieve functie: Informatie over wat er in de politiek gebeurt overbrengen aan de massa.
- De woordvoerders- of spreekbuisfunctie: de mening van de burger verwoorden, openlijk maken. Vooral naar de politieke machthebbers.
- De commentaarfunctie: via de massamedia wordt commentaar gegeven op politieke besluiten en alles wat daar mee samenhangt.
- Het ligt vaak aan de omroep welke onderwerpen aan bod komen en van welke aard het kritische commentaar is.
- De onderzoeksfunctie: Journalisten onderzoeken bepaalde zaken, waar de politiek mogelijk tegen op moet treden.
- De controlerende functie (waakhondfunctie): de media controleren of de overheid en politiek zich houdt aan de gemaakte afspraken (ook wel waakhondfunctie).

8. Journalisten kunnen nooit helemaal objectief zijn, maar proberen zo neutraal mogelijk te zijn. (waar)

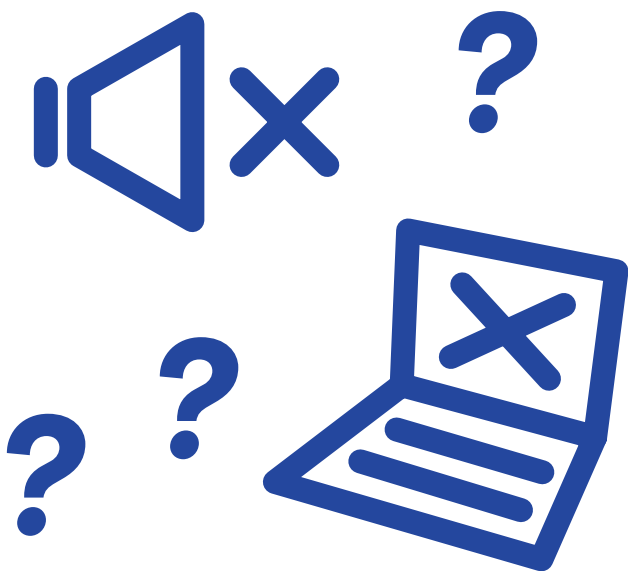
Objectiviteit betekent dat er op basis van feiten wordt geschreven, waarbij er geen persoonlijke mening naar voren komt. Het is alleen moeilijk om te schrijven zonder een mening door te laten komen. Daarom wordt er van journalisten verwacht dat ze onpartijdig kunnen zijn en zich kunnen verplaatsen in een ander. Na afloop van de quiz formuleren leerlingen/ studenten op de leskaart waarom persvrijheid belangrijk is. "Persvrijheid betekent dat de media niet door de overheid worden gestuurd. Persvrijheid is belangrijk voor een democratie omdat..."

Beoogd eindresultaat

Aan het einde van deze opdracht is het de bedoeling dat leerlingen/ studenten in hun eigen woorden kunnen beargumenteren waarom persvrijheid van belang is. Ze kunnen persvrijheid in historische context plaatsen en ze kunnen uitleggen wat er gebeurt als er geen persvrijheid is.

1.3 Oefening: Streep als een dictator (15 min.)

In sommige landen bemoeit de overheid zich met de inhoud van kranten, televisie, radio en websites. Als bepaalde ongewenste informatie wordt geblokkeerd dan heet dat censuur. Vaak weten mensen in dergelijke landen wel dat er censuur is, maar niet wat er precies gecensureerd is. In deze oefening stel je de vraag met je leerlingen/ studenten: hoe zou een Nederlandse krant eruitzien als we minder persvrijheid zouden hebben?

Benodigdheden

- Een zwarte viltstift per 2-3 leerlingen/ studenten.
- Een actuele krant per 2-3 leerlingen/ studenten. Het leukste is om een paar verschillende kranten ter beschikking te hebben. Maar je kan natuurlijk ook een aantal Metro-kranten meenemen van een trein- of metrostation.

Doel

Met deze oefeningen vorm je samen een beeld van welke informatie we misschien niet zouden krijgen als er geen of minder persvrijheid zou zijn in Nederland.

Aanpak

Vorm groepjes van 2-3 leerlingen/ studenten. Geef ieder groepje een zwarte viltstift en een krant van vandaag. Stel ze de vraag; welke dingen zou een Nederlandse dictator liever niet in de krant willen zien? Bijvoorbeeld kritische opiniestukken over de regering? Of een artikel over belastingvoordelen voor buitenlandse ondernemingen? Of een bericht waarin politieagenten zich kritisch uiten over de Minister van Justitie?

Iedere groep schrappt tenminste vijf artikelen waarvan zij vinden dat ze niet in 'hun' krant thuishoort. Zet een

dikke streep door deze artikelen en bespreek in de klas waarom een dictator deze informatie niet in de krant zou willen hebben.

Beoogd eindresultaat

Na deze oefening zijn leerlingen/ studenten zich bewust van een specifieke rol van de media: het controleren van de macht. Ze kunnen zich een voorstelling maken van een Nederland waarin de persvrijheid begrensd is door de overheid, en wat dat betekent voor hen als burgers.

Deze oefening is ontwikkeld door onze samenwerkingspartner Roadshow Persvrijheid. Meer informatie over deze organisatie is te vinden in bijlage 2 achterin dit document.

Reflectie

De kern van deze les zit in het uitleggen van persvrijheid en het belang daarvan aantonen voor een samenleving. Daarvoor is het goed om aan het einde van deze les met je klas te reflecteren op de behandelde stof. Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van de volgende vragen:

- Wie kan in zijn/ haar eigen woorden vertellen wat de rol van persvrijheid is voor een democratische samenleving?
- Wie kan een voordeel noemen van persvrijheid voor haar/ hemzelf?
- Wie kan een nadeel noemen van persvrijheid voor haar/ hemzelf?
- Heeft deze les jullie een ander idee over media en journalisten gegeven?

LES 2:

***‘DE MEDIA
MOETEN OOK
ALTIJD MIJ
HEBBEN!’***

“DOOR DIE FOTO WORDT DIE MAN GEASSOCIEERD MET TERRORISME, EN IK OOK. ALS IK DAN GA SOLLICITEREN, NEMEN ZE ME NIET AAN OMDAT ZE DENKEN DAT IK EEN TERRORIST BEN.”

“CRIMINALITEIT KOMT OOK VOOR BIJ BLANKE MENSEN, MAAR DAT LATEN DE MEDIA NIET ZIEN!”

Veel jongeren twijfelen aan de objectiviteit van de media. Ze hebben dan het gevoel dat de media bepaalde groepen in de samenleving meer of positievere aandacht geven, of juist bepaalde groepen bewust in een negatief daglicht proberen te zetten. Zo noemen sommige jongeren met een migratieachtergrond bijvoorbeeld dat aanslagen in Europa op veel meer media-aandacht kunnen rekenen dan gelijksoortige aanslagen in Afrika of het Midden-Oosten, of dat er bewust negatief over moslims bericht wordt. In deze les gaat de klas aan de hand van stellingen en casussen praten over hun persoonlijke betrokkenheid bij het nieuws. Ook worden de begrippen objectiviteit en subjectiviteit behandeld.

2.1 Stellingenspel (15 min.)

Doel

Inzicht krijgen in welke kwesties spelen bij je leerlingen of studenten. Energieke en activerende manier om het gesprek over media en beeldvorming met jongeren te beginnen. Jongeren zien dat er verschillende perspectieven bestaan op deze kwesties en worden uitgedaagd om hun mening te vormen en deze te onderbouwen bij de stellingen.

Aanpak

De leerlingen/studenten staan achter hun tafel. Wanneer ze het eens zijn met een stelling blijven ze staan, als ze het oneens zijn met de stelling gaan ze zitten. Begin met luchtige stellingen, zodat iedereen vanaf het begin

kan deelnemen en er plezier in heeft. Neem bij een paar stellingen even de tijd om naar hun mening te luisteren. Vraag aan een of twee leerlingen/studenten waarom ze zijn gaan zitten of staan. Probeer wat dieper te graven en stel vervolgvragen. Maak een selectie van deze stellingen, op basis van wat je denkt dat leeft bij je klas.

Tip

Je hoeft niet alle stellingen te gebruiken. Kies er vier of vijf die goed aansluiten op jouw klas, en probeer met iedere stelling steeds iets meer de verdieping in te gaan. Kijk voor tips over hoe je het gesprek kan voeren in het tweede deel van dit lespakket ('Blijvend in dialoog met je klas over controversiële kwesties, zoals beeldvorming in de media').

Stellingen mediagebruik:

1. Ik lees nooit de krant.
2. Mijn Facebooktijdlijn is ook een nieuwsbron.
3. Ik hou het nieuws niet bij.
4. Foto's vertellen mij meer dan tekst.
5. Het heeft geen nut om het nieuws te volgen
6. Ik kijk iedere avond naar het journaal.

Sociaal emotionele kant van de media:

1. Ik heb mij weleens verdrietig of boos gevoeld door het nieuws.
2. Soms zeggen de media dingen die niet kloppen.
3. Nieuws is neutraal.
4. De media werken mee aan discriminatie van bepaalde groepen in Nederland.
5. Ik weet wat er speelt in de wereld.
6. Het nieuws volgen vind ik belangrijk.
7. Vloggen is ook nieuws maken.
8. Ik vind het nieuws betrouwbaar.
9. Een journalist moet kunnen schrijven wat hij of zij wilt.
10. Om een journalist te worden heb je een opleiding nodig.
11. Vrijheid van meningsuiting betekent ook dat je mensen mag beledigen/ mag discrimineren.

Beoogd eindresultaat

De klas is enthousiast geworden over participeren in de les, en hebben meegekregen dat elke mening telt. Door deze antwoorden kan je een inschatting maken van wat er speelt in de klas.

2.2 Casus bespreken (15 min.)

Doel

Door de stellingen hebben je leerlingen/ studenten of studenten zich kunnen oriënteren op het onderwerp. Met onderstaande casus kunnen zij dieper ingaan op de thematiek en naar elkaars perspectieven luisteren.

Aanpak

Verdeel de leerlingen/ studenten in groepjes van 2-4. Zorg dat de casus en vragen op de beamer staan, of deel kopietjes uit aan de groepen. Vraag de groepjes om met elkaar de casus te lezen en de vragen te bespreken. Koppel klassikaal terug.

Casus

In de klas praten jullie over een aanslag in Europa. Het is pas geleden gebeurd en iedereen in de klas is bang, verdrietig, maar ook boos. De leraar zet de lange uitzending van de NOS hierover op. Jullie kijken ernaar, tot je klasgenoot Nadja zich niet meer in kan houden en losbarst:

“Je ziet toch dat dit nep is? Waarom zouden zij hun legitimatiebewijs in de auto achterlaten? En die politieagent die wordt doodgeschoten, zo ziet het er toch niet uit als iemand van twee meter afstand wordt beschoten met een Kalasjnikov?” Sommige leerlingen/ studenten kijken afkeurend, maar andere knikken mee. Een andere klasgenoot, Lennart, zegt: “Doe even normaal man, dat is gewoon een complottheorie. Waarom zou het nieuws hierover gaan liegen?”

Breng het gesprek op gang door je klas de volgende vragen te stellen:

- Herken jij deze situatie?
- Snap jij de opmerkingen van Nadja en Lennart? Waarom?
- Wat kan je doen als je twijfelt aan het nieuws?
- Waar haal jij zelf je nieuws vandaan na bijvoorbeeld een aanslag?

Tip

Het tweede deel van dit digitaal lespakket bevat meer tips en aanbevelingen bij het bespreken van dit soort gevoelige, maatschappelijke vraagstukken met je klas.

Beoogd eindresultaat

De klas heeft geoefend met een gesprek te voeren over de thematiek en staat open om te luisteren naar andere perspectieven.

2.3 Koppen en titels: feit of mening? (10 min.)

Doel

Leerlingen/studenten herhalen of oefenen met het verschil tussen feiten en meningen.

Aanpak

Zorg dat je leerlingen/studenten een nieuwsbericht hebben meegenomen waar ze graag over willen praten. Dit kan een huiswerkopdracht zijn, maar ze kunnen ook in het klaslokaal op hun telefoon een nieuwsbericht zoeken. Inventariseer wat voor nieuws de leerlingen/ studenten mee hebben. Peil steeds tussendoor, door bijvoorbeeld te vragen: heeft iemand anders ook gekozen voor nieuws over bijvoorbeeld criminaliteit, politiek, nieuws uit de VS, oorlog, drugs, entertainment? Leg uit dat je straks meer ingaat op de inhoud van het nieuws, maar dat je nu wil dat de leerlingen/ studenten kijken naar de kop van het artikel/blog/vlog.

Optioneel: cluster de onderwerpen waar je leerlingen/ studenten mee bezig zijn, bijvoorbeeld door artikelen samen te leggen, of jongeren elkaar te laten opzoeken op basis van hun onderwerp.

Is de titel een feit of een mening? Als leerlingen/ studenten niet meer precies weten wat het verschil is, kun je onderstaande voorbeeld met ze delen. Een feit is een gebeurtenis of omstandigheid dat vast staat en dat je kan bewijzen. Daarentegen is een mening persoonlijk, je hangt een waardeoordeel aan een onderwerp. Hieronder staan twee voorbeelden:

- Voorbeeld van een feit: Er zijn 746.000 werklozen in Nederland.
- Voorbeeld van een mening: De werkloosheid is in Nederland schrikbarend hoog.

Vraag een aantal leerlingen/ studenten of ze de kop/ titel/een zin uit hun nieuwsbericht kunnen delen en kunnen uitleggen waarom het een feit of een mening is.

Reflectievraag

Reflecteer na afloop van de oefening met je klas door de volgende vragen te stellen:

- Moet het nieuws alleen maar uit feiten bestaan?
- Wat vinden jullie overtuigender, feiten of meningen?

2.4 [Optie] Extra casussen (20 min.)

Doel

In deze oefening ga je aan de hand van casussen verder in op de belevingswereld van de leerlingen/ studenten. Je laat de leerlingen/ studenten zelf formuleren wat ze meekrijgen van recente gebeurtenissen, hoe ze de rol van de media als geheel daarin beoordelen en welke nieuwsbronnen ze daarin het meest aanspreken.

Aanpak

Op basis van een van de onderstaande casussen voer je een gesprek met de klas. Als de klas geen concentratiespan heeft voor een klassikaal gesprek, kun je de leerlingen/ studenten ook in kleinere groepen onderverdelen. De volgende vragen vormen de leidraad van het gesprek:

1. Ben je bekend met deze casus? Hoe heb je er voor het eerst over gehoord?
2. Wat vind je van de manier waarop media hierover schrijven? Wat zou jij als journalist in dit bericht anders hebben gedaan?
3. Zou je meer invloed op de beeldvorming over dit onderwerp willen?

CASUS 1: FOTO'S VAN TERRORISTEN?

Europa heeft in de afgelopen jaren veel terroristische aanslagen gezien. Journalisten willen na afloop van zo'n aanslag natuurlijk snel het nieuws brengen aan hun lezers, kijkers of luisteraars. Waar is het gebeurd en hoe? Hoeveel doden zijn er gevallen? En wie is de dader?

Sinds juli 2016 gebruiken journalisten in Frankrijk geen foto's of beeldmateriaal meer van de daders van terroristische aanslagen. Hiermee proberen ze te voorkomen dat anderen de foto's zien, en zo geïnspireerd worden om ook een terroristische aanslag plegen.

Vragen bij dit onderwerp

- Wist je dit al? Heb je hier eerder over gelezen?
- Snap je waarom de journalisten dit besluit hebben genomen?
- Zou Nederland dit ook moeten doen?

Handige links

<http://www.nu.nl/media/4299151/franse-media-stoppen-met-afbeelden-terroristen.html>

<http://www.metronieuws.nl/nieuws/buitenland/2016/07/le-monde-plaatst-geen-beelden-meer-van-aanslagen>

CASUS 2:

NEPNIEUWS LEIDT TOT SCHIETPARTIJ

Op 5 december 2016 liep de Amerikaan Edgar Maddison Welch pizzeria 'Comet Ping Pong' in Washington binnen met een geladen geweer. Aanleiding was een nieuwsbericht waarin werd gesteld dat vanuit die pizzeria door Hillary Clinton een kinderseksnetwerk werd gerund.

Nepnieuws, zoals het artikel waar Madison Welch zich op baseerde, is een toenemend verschijnsel in de wereld van de media. Sommige, zoals The Onion en De Speld, zijn satirisch van aard. Anderen zijn bewust opgezet om verwarrende informatie over politieke tegenstanders in de wereld te brengen, of gericht op inkomsten door het aantrekken van een groot aantal lezers.

Dat nepnieuws grote gevolgen kan hebben in de samenleving blijkt uit de schietpartij bij Comet Ping Pong, maar ook uit het interviews met nepnieuwsmaker Paul Horner. Hij stelt dat zijn nepberichten over Hillary Clinton hebben bijgedragen aan de uiteindelijke verkiezing van Donald Trump als president van Amerika.

In een later interview met de New York Times wil Maddison Welch niet toegeven dat de berichten waarop hij zich baseerde, niet klopten. Hij stelt dat er inderdaad geen kinderen in de pizzeria waren, maar benadrukt ook dat kindermisbruik overal ter wereld voorkomt. Hij heeft wel spijt: "Ik betreur hoe ik met de situatie ben omgegaan."

Voorbeelden berichtgeving

ONLINE 'Macedonische tieners verdienen flink aan verkiezingen VS'
NOS – 4 november 2016
<http://nos.nl/artikel/2141331-macedonische-tieners-verdienen-flink-aan-verkiezingen-vs.html>

ONLINE 'Chuck E. Sleaze: A detailed conspiracy theory known as "Pizzagate" holds that a pedophile ring is operating out of a Clinton-linked pizzeria called Comet Ping Pong.'
Snopes.com – 4 december 2016
<http://www.snopes.com/pizzagate-conspiracy/>

KRANT 'Trap er niet in: Zo herken je nepnieuws.' Metro – 29 november 2016
<http://www.metronieuws.nl/nieuws/binnenland/2016/11/trap-er-niet-in-zo-herken-je-nepnieuws>

KRANT 'Facebook fake-news writer: "I think Donald Trump is in the White House because of me"'
The Washington Post - 17 november 2016
https://www.washingtonpost.com/news/the-intersect/wp/2016/11/17/facebook-fake-news-writer-i-think-donald-trump-is-in-the-white-house-because-of-me/?utm_term=.f93ca52ffecd

ONLINE 'Pizzagate-schietpartij is een false flag' Nine for News – 10 december 2016
<http://www.ninefornews.nl/pizzagate-schietpartij-false-flag/>

Vragen bij dit onderwerp

- Was je al bekend met deze casus? Hoe heb je er voor het eerst over gehoord?
- Waarom is het belangrijk om echt en nepnieuws van elkaar te kunnen onderscheiden?
- Bekijk het artikel van fact checking websit Snopes.com. Welke elementen wijzen erop dat het hier om nepnieuws gaat?
- Lees de tips van Metro om nepnieuws te herkennen, en vervolgens het artikel "Pizzagate-schietpartij is een false flag". Kan je achterhalen of het hier ook om nepnieuws gaat? Waarom wel/ niet?

CASUS 3: EXTREMISME ONDER TURKSE NEDERLANDERS?

'Turks-Nederlandse jongeren staan positief tegenover IS.' Dat stelde een onderzoek van Motivaction, gepubliceerd op 11 november 2014. Minister Lodewijk Asscher reageerde direct op Nu.nl, hij noemde het 'verontrustend'. En ook vanuit de Tweede Kamer volgden reacties. Het werd groot nieuws. Maar niet iedereen herkende zich in de resultaten en zelfs het Turks parlement reageerde boos. Klopten deze cijfers wel? En hoe waren de onderzoekers precies tot deze resultaten gekomen?

In juni 2015 wordt door de Rijksoverheid een nieuwsbericht gebracht over tekortkomingen in het rapport. Zo 'is de formulering van vragen niet eenduidig en is er onduidelijkheid over wat de ondervraagde jongeren verstaan onder termen als 'jihadisme' en 'kalifaat'. Door de twijfels over de betrouwbaarheid van de bevindingen, wordt geconcludeerd dat de uitkomsten geen representatief beeld geven van de opvattingen onder migrantenjongeren in Nederland.

Voorbeelden berichtgeving

ONLINE 'Asscher noemt opvatting Turkse jongeren over IS 'verontrustend'
NU.nl – 11 november 2014
<http://www.nu.nl/politiek/3925730/asscher-noemt-opvatting-turkse-jongeren-verontrustend.html>

ONLINE 'Tekortkomingen in onderzoek ISIS-sympathieën Turkse jongeren'
Website Rijksoverheid – 30 juni 2016
<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2015/06/30/tekortkomingen-in-onderzoek-isis-sympathieen-turkse-jongeren>

ONLINE 'Asscher: Motivaction-onderzoek over Turkse jongeren en ISIS deugt niet'
The Post Online – 30 juni 2015
<http://politiek.tpo.nl/2015/06/30/asscher-motivaction-onderzoek-over-turkse-jongeren-en-isis-deugt-niet/>

TV 'De Gewenste Resultaten'
VPRO – 28 juli 2015
http://www.vpro.nl/speel~VPWON_1234431~de-gewenste-resultaten-argos-tv-medialogica~.html

Vragen bij dit onderwerp

- Was je al bekend met deze casus? Hoe heb je er voor het eerst over gehoord?
- Lees het artikel op NU.nl. Kan je je voorstellen waarom dit onderzoek groot in het nieuws kwam?
- Had dit onderzoek op een andere manier in het nieuws moeten komen volgens jou? Zo ja, hoe?

CASUS 4: AANRAN- DINGEN IN DE KRANT

In 2016 was er veel kritiek op de media, omdat ze niet of veel later hadden bericht dat er vrouwen waren aangerand bij een muziekfestival en tijdens Oud en Nieuw. Deze aanrandingen in Zweden en in Duitsland waren grootschalig en werden gepleegd door asielzoekers- maar veel journalisten aarzelden om dat nieuws naar buiten te brengen. Andere mensen maakten zich daar weer kwaad om, en vonden het niet de plaats van de media om te beslissen dat mensen bepaald nieuws niet te zien zouden krijgen.

Vragen bij dit onderwerp

- Waarom zeiden journalisten niet wie de daders van de aanrandingen waren?
- Wat vind je daarvan? Wat zou jij doen als journalist?
- Hoe zou je objectief dit soort heftig nieuws kunnen verslaan?

Korte filmpjes ter introductie

- <https://www.youtube.com/watch?v=wDDdmH1NYYY>
- http://www.human.nl/medialogica/speel~V/PWON_1255109~nieuwjaarsnacht-in-keulen-argos-tv-medialogica~.html
- <http://nos.nl/nieuwsuur/video/2122981-terug-naar-oudejaarsavond-in-keulen.html>
- <https://www.youtube.com/watch?v=HV3GxrwAvVE>

Reflectie

De kern van deze les zit in het gesprek over stigmatisering en media. Voelen leerlingen/ studenten in je klas zich gestigmatiseerd door journalisten in Nederland? Zo ja, hoe gaan ze om met die frustratie? Ook hier is goed om de les af te ronden met een of meer van de onderstaande reflecterende vragen:

- Hoe vonden jullie deze les?
- Wat zal er vooral blijven hangen?
- Vinden jullie het belangrijk om over deze onderwerpen te praten? Waarom?
- Wat kan je zelf doen wanneer je je gestigmatiseerd voelt door een nieuwsbericht of artikel?

LES 3:

HOE MAKEN JOURNALISTEN EIGENLIJK BESLISSINGEN?

“JOURNALISTEN ZIJN EEN KLEIN BEETJE GETIKT. ZE ZOEKEN VOORAL AANDACHT, VERTELLEN DE WAARHEID NIET.”

Sommige jongeren voelen een sterk wantrouwen ten opzichte van de media, en hebben het idee dat sommige media bewust bepaalde groepen in een kwaad daglicht stellen. In deze les verplaatsen jongeren zich in de journalist, om op die manier kennis te maken met afwegingen die (vaak onder tijdsdruk) gemaakt worden op de werkvloer. In deze les gaan jongeren actief aan de slag met een aantal oefeningen, waardoor hun inzicht in de overwegingen van journalisten vergroot wordt.

3.1 Redactiespel – Deel 1 (20 min.)

Doel

Met deze oefening kunnen je leerlingen/studenten spelenderwijs begrijpen voor welke keuzes journalisten elke dag staan. Onder tijdsdruk moeten zij in groepjes het als redactie eens worden over koppen, foto's en volgorde van nieuwsberichten. Deze opdracht zal leiden tot meer begrip en empathie voor journalisten.

Aanpak

Begin met de volgende stelling. Leerlingen/studenten kunnen staan als zij het eens zijn, blijven zitten als zij het oneens zijn.

Stelling: 'Ik zou meer invloed willen hebben op nieuws en media in Nederland'

Vraag goed door:

- Waarom ben je het eens met deze stelling? Waarom niet?
- Zou je dan ook journalist willen zijn? Waarom (niet)?
- Welke dingen zou je anders aanpakken? Zou je ook dingen hetzelfde doen?
- Over wat voor onderwerpen zou je meer of minder willen schrijven?

Verdeel de klas in groepjes van 4 of 5. Leg uit dat zij met elkaar een redactie vormen, en leg zo nodig uit wat een redactie is (zie de FAQ-bijlage achterin voor een definitie). Met elkaar moeten de leerlingen/studenten het onder tijdsdruk eens worden over een aantal journalistieke keuzes. De onderstaande dilemma's worden om de beurt op de PowerPoint getoond. Laat de groepjes na elke keuze opschrijven waarom ze een bepaalde keuze maken. Bijv. Bij dilemma 1 kies ik er wel/niet voor om de foto van de Arabische man te gebruiken, omdat...'

De groepjes krijgen steeds 2 minuten bij elke keuze om het eens te worden, en hun gezamenlijke antwoord op te schrijven. Zorg ervoor dat er een timer op de digibord aftelt zodat de leerlingen/ studenten echt de tijdsdruk voelen. Dit kan via de onderstaande link.

Timer: <http://www.schoorbordportaal.nl/timers.html>.

1. Voorbeeld Volkskrant:

We schrijven een artikel over veiligheidscontroles bij Schiphol. Gebruiken wij deze foto wel of niet?

<http://www.volkskrant.nl/media/doet-de-volkskrant-iets-fout-metdeze-voorpagina~a4359407/>

2. De voorpagina van een krant is meestal het eerste, en soms het enige nieuws dat de lezer ziet. Het allerbelangrijkste nieuws moet dus op de voorpagina staan. Hieronder staan drie nieuwsberichten, maar er kan er maar 1 op de voorpagina staan. Welk artikel met welke kop plaats je op de voorpagina, en waarom?

- 54 doden bij aanval op militaire basis Jemen
- Minstens 19 doden door bomaanslag in Bangkok (Thailand)
- Twee doden bij schietpartij in Hellevoetsluis

NB: je kunt hier als docent een keuze maken van drie nieuwsberichten, die het meest tot de verbeelding van je leerlingen/ studenten spreken. Het kan ook interessant zijn om je klas aan het begin én aan het einde van de les/ lessenserie/het project deze oefening te laten doen. Misschien zijn ze op een andere manier gaan kijken naar het belang van bepaald nieuws.

3. Breaking news! Er is een drugsbende opgerold, waarvan je weet dat de leden Turkse Nederlanders zijn. Noem je dit wel of niet in het bericht?

<http://www.nu.nl/binnenland/3615574/twee-drugsbendes-opgerold-in-rotterdam-en-amsterdam.html>

4. Er zijn demonstraties in een Amerikaanse stad, omdat er een zwarte man is doodgeschoten door politieagenten. Jullie moeten een foto kiezen bij het artikel. Welke wordt het?

- Foto 1
- Foto 2

5. Je werkt bij een praatprogramma, en je wil graag aandacht besteden aan de hoofd bloggers uit Zaandam. Je kunt maar één iemand uitnodigen om hier in de uitzending over te spreken. Wie kies je en waarom?

- a) Een jongere uit de buurt
- b) Een wetenschapper die expert is op het gebied van jongeren en media
- c) Een politicus uit de buurt

Waarom?

6. Het is zover, de jaarlijkse intocht van Sinterklaas! Heel Nederland kijkt gespannen toe, want tegenstanders en voorstanders van Zwarte Piet gaan demonstreren. Er is flink veel politie op de been. Je bent journalist, en moet één foto kiezen bij het artikel dat je schrijft. Welke kies je? En waarom?

Foto via Kick Out Zwart Piet

Foto 1, omdat

Foto via www.telegraaf.nl

Foto 2, omdat

Foto via www.sintpiter.nl

Foto 3, omdat

Reflectievragen (5 min)

- Vonden jullie het moeilijk om het met elkaar eens te worden? Waarom?
- Wat vind je van hoeveel keuzes die journalisten moeten maken?
- Redacties maken ook keuzes, op basis van wat hun lezers/kijkers verwachten. Zou jij andere keuzes maken als je schreef voor een heel ander medium? Bijvoorbeeld voor de Telegraaf/ de Volkskrant/ Geenstijl/ Dutchturks.nl?

3.1 Redactiespel – Deel 2 (20 min.)

Doel

Deze oefening is een vervolgoefening op het eerste deel van het redactiespel. De leerlingen/ studenten kruipen verder in de huid van de journalist door zelf de invulling voor een dagelijkse talkshow te bedenken.

Aanpak

De klas blijft verdeeld in dezelfde mini-redacties van 4-5 leerlingen/ studenten. Met hun eigen redactie gaan de leerlingen/ studenten een aflevering van De Wereld Draait Door voorbereiden. De opzet voor hun uitzending moet bestaan uit:

- Een introductie van ongeveer vijf minuten met daarin drie korte nieuwtjes
- Twee blokken van ongeveer twintig minuten per stuk waar ze dieper op twee verschillende onderwerpen in kunnen gaan, met gasten die ze daarvoor hebben uitgenodigd.

Stap 1 'Wat is er in het nieuws?'

Kijk met de hele klas eerst wat er die dag in het nieuws is gekomen. Je kan hiervoor een aantal ochtendkranten meenemen, maar ook op de websites van een of meer dagbladen kijken. Voor dit onderwerp hebben de redacties twee minuten.

Stap 2: 'Wat willen wij behandelen?'

De redacties kiezen uit het nieuws van vandaag drie kleinere nieuwsberichten voor de introductie. Stuur hierbij aan op drie verschillende soorten nieuws, bijvoorbeeld één over sport, één over politiek en één over cultuur. Daarnaast kiezen ze twee grotere onderwerpen om uitgebreider te behandelen. Geef je leerlingen/ studenten mee dat ze bij het kiezen goed bedenken of deze onderwerpen interessant zijn voor een brede doelgroep. Voor dit onderwerp hebben de redacties drie minuten.

Stap 3: 'Welke gasten nodigen we uit aan tafel'

Wie nodig je uit in je uitzending? De redacties zoeken voor hun twee grote onderwerpen twee of drie gasten die in de uitzending iets over dat onderwerp kunnen vertellen. Geef ze daarbij de volgende vragen mee:

- Wil je vooral dat de kijkers vermaakt worden? Of moeten ze ook iets leren over dit onderwerp?
- Kan je als redactie objectief blijven over dit onderwerp?
- Kun je gasten vinden bij dit onderwerp die het niet met elkaar eens zijn?
- Zullen deze gasten een interessant gesprek voeren in de uitzending?

Voor dit onderwerp hebben de redacties vijf minuten.

Stap 4: 'Klassikaal bespreken'

Vraag twee of drie redacties welke keuzes zij hebben gemaakt. Waarom hebben ze voor deze onderwerpen en voor deze gasten gekozen? Hebben andere redacties vergelijkbare keuzes gemaakt? Of juist hele andere? Voor dit onderdeel neem je vijf minuten.

Reflectievragen (5 min)

- Vonden jullie het moeilijk om het met elkaar eens te worden? Waarom?
- Wat vind je van de keuzes die een redactie moet maken?
- Redacties maken ook keuzes, op basis van wat hun lezers/kijkers verwachten. Zou jij andere keuzes maken als je een talkshow maakte voor RTL4 of voor Powned?

Reflectie

De kern van deze les zit in het kunnen verplaatsen in de positie van de journalist of redactie. Aan het eind van deze les zijn je leerlingen/ studenten geprikkeld om na te denken over de keuzes die achter de krantenartikelen, talkshows en journaals schuilgaan. Aan het eind van de les kan je reflecteren op de oefening aan de hand van de volgende vragen:

- Wie zou er zelf op een redactie of als journalist willen werken? Waarom wel of niet?
- Kan je als journalist of redactie werken zonder rekening te houden met kijkcijfers of aantal verkochte kranten?
- Is het mogelijk voor journalisten en redacties om volledig objectief en neutraal te zijn? Waarom wel of niet?

***BLIJVEND IN
DIALOG MET
JE KLAS OVER
CONTOVERSIËLE
KWESTIES, ZOALS
BEELDVORMING
IN DE MEDIA***

Hierboven zijn een aantal concrete oefeningen gegeven, waarmee je met je leerlingen/ studenten het gesprek aan kunt gaan over beeldvorming in de media en aanverwante onderwerpen. Maar hoe kun je als docent in gesprek blijven met je klas over de media, maar ook over andere polariserende thema's? De methodiek 'Dialogo als burgerschapsinstrument' is door Diversion en SLO ontwikkeld in samenwerking met een viertal lerarenopleidingen, en is hier gratis te downloaden. Hieronder wordt de methodiek kort samengevat.

Inleiding

Tijdens het mentoruur zit een aantal van je leerlingen/ studenten over een computerscherm gebogen. Je vangt een blik op van de kenmerkende zwarte vlag, met daarop de witte letters van Islamitische Staat. Je vraagt waar de leerlingen/ studenten naar kijken. Dwayne rukt zijn ogen los van het scherm, zet het filmpje op pauze, en zegt: "We kijken naar een filmpje van IS. Ze zijn nieuwe strijders aan het ronselen voor de jihad." Je schrikt, maar dan zegt Hanane: "Het is allemaal nep, IS. Echte moslims doden geen andere moslims." Karim vult aan: "En waarom denk je dat ze nog nooit Israël hebben bedreigd of aangevallen? Dat is ook alleen maar omdat de Amerikanen en de zionisten IS hebben opgericht en bewapenen."

Maatschappelijke thema's en actualiteiten: ook je leerlingen/ studenten kunnen er niet omheen. Hierover in gesprek gaan met je klas is niet altijd makkelijk, omdat jongeren zich sterk kunnen identificeren met (internationale) conflicten, en vaak heel andere media dan jijzelf raadplegen om zich hierover te informeren. Hieronder vind je een aantal aanbevelingen, oefeningen en werkvormen voor in het klaslokaal, waarmee je gesprekken over controversiële thema's op constructieve wijze kunt voeren met je klas.

Aanbevelingen

Breng je eigen normatieve kader in kaart, voordat je de dialoog met je klas aangaat over controversiële kwesties

Je wil een open dialoog voeren met je klas over actualiteiten en de rol die media daarbij spelen. Maar wat is een open dialoog? Mogen jouw leerlingen/ studenten wat jou betreft alles zeggen, of houd je bepaalde grenzen aan? Voordat je het gesprek met leerlingen/ studenten aangaat over controversiële kwesties, zoals seksuele diversiteit, is het belangrijk om te weten hoe je er zelf in staat. Verwacht je bijvoorbeeld dat je leerlingen/ studenten seksuele diversiteit actief accepteren, of vind je het prima als zij seksuele diversiteit op persoonlijk vlak afwijzen, maar dit niet in de praktijk brengen? Daar-

bij komt natuurlijk ook kijken dat bepaalde thema's je persoonlijk raken. In dat geval kan het moeilijk zijn om leerlingen/ studenten uit te nodigen om al hun vooroordelen op tafel te gooien. Voordat je hierover het gesprek met je klas aangaat, is het belangrijk om je eigen normatieve kader te verkennen, zodat je niet overvallen wordt door de meningen of opmerkingen van de jongeren in je klaslokaal. De waardebepaling kan hierbij helpen. Aan de hand van onderstaande stellingen kun je verkennen wat jouw persoonlijke grenzen zijn binnen de dialoog.

Eens of oneens?

- Leerlingen/ studenten mogen in het kader van een open dialoog de Holocaust ontkennen.
- Leraren moeten altijd ingaan op complottheorieën van hun leerlingen/ studenten.
- Als leerlingen/ studenten klagen dat de media met twee maten meten, snap ik dat.
- Het is goed om alternatieven voor de berichtgeving van NOS, bijvoorbeeld Al Jazeera, te gebruiken in het klaslokaal.
- Als leerlingen/ studenten niet mee willen doen aan een minuut stilte voor de slachtoffers van een Europese aanslag, mogen zij deelname weigeren.

Gebruik de waardebepaling om in kaart te brengen waar jouw grenzen, waarden en blinde vlekken liggen in de dialoog met je klas. Je kunt deze oefening alleen doen, maar het geniet de voorkeur om zo'n oefening te doen met collega's. Als je de waardebepaling met een groep doet, kun je bijvoorbeeld de ruimte verdelen in 'eens' en 'oneens', en de deelnemers uitdagen om zich zelf te positioneren op de schaal van eens tot oneens. Leg hierbij uit dat er ruimte is voor nuance, en dat de deelnemers elkaar niet hoeven te overtuigen. Het werkt erg inspirerend om te zien hoezeer mensen verschillen van opvattingen, en verhelderend om je eigen standpunt ten opzichte van burgerschapskwesties te formuleren.

Betrek de hele klas bij het gesprek door een persoonlijk voorzetje te geven

Een leerling of student uit je klas begint over de manier waarop Westerse media de Turkse staatsgreep ver-

slaan. “De media schrijven allemaal lelijk over Erdogan. Typisch, ze kunnen er niet tegen dat een moslimleider zo sterk is, ze willen ons allemaal zwak zien.” Het kan onveilig voelen om andere leerlingen/ studenten hier gelijk op te laten reageren. Daarom raden we hier aan om een persoonlijk voorzetje te geven, door eerst zelf op de opmerking te reageren, en dan een vraag terug te leggen aan de hele klas. Je hoeft hier niet je mening te delen, maar je kunt wel vertellen hoe je (de berichtgeving) over deze actualiteit hebt beleefd. Kies hierbij een kader dat voor alle leerlingen/studenten interessant is, en verbindend werkt.

In het geval van de staatsgreep in Turkije bijvoorbeeld, kan het zijn dat je leerlingen/ studenten verschillende opvattingen hebben over de toedracht van de coup. Sommigen zullen geloven dat Fethullah Gülen erachter zit, anderen denken dat Erdogan deze staatsgreep geënceneerd heeft. Om niet te vervallen in een welles/nietes discussie, kan het effectiever zijn om met je klas te praten over wat er ná de coup is gebeurd. Stuur ze met gerichte vragen naar de nasleep: hoe reageerden andere landen op deze gebeurtenissen? Waarom werden na afloop journalisten en leraren uit hun ambt gezet? Wat betekent het om de noodtoestand af te roepen? Stuur met je vragen ook aan op een groter thema: Hoe willen wij eigenlijk met elkaar samenleven? Wat voor houding is daarvoor nodig? Wat betekent dat voor jezelf? Het geeft je leerlingen/ studenten de ruimte om te zoeken naar verbinding in plaats van verdeeldheid en spoort hen aan niet alleen vanaf de zijlijn kritiek te hebben, maar ook na te denken over hun eigen rol in een open en vreedzame samenleving. Zo kan je het gesprek voorzien van een interessant kader, waar de hele klas over mee kan praten.

Bevraag leerlingen/studenten actief

Vaak worden gesprekken over controversiële kwesties in de vorm van een debat gevoerd. Het kan echter juist interessant zijn om dit in dialoogvorm te doen, waarbij de nadruk niet ligt op elkaar overtuigen, maar elkaar open te ondervragen. Zo kunnen de jongeren in je klas-lokaal oefenen met het verwoorden – en gespiegeld krijgen- van hun eigen opvatting en meningen, en zich inleven in andermans perspectieven.

Met de simpele oefening ‘opschorten van je eigen oordeel’ kunnen zowel docenten als leerlingen/studenten zich bekwamen in het open en zonder oordeel stellen van vragen. Hiermee wordt ruimte gecreëerd voor gesprekspartners om hun meningen, beweegredenen en handelen kritisch te onderzoeken.

Aanpak

- Je hebt een partner nodig voor deze oefening.
- Neem een onderwerp in je hoofd waar veel van weet en waar je een sterke mening over hebt.
- Schrijf je onderwerp op je briefje. Formuleer dit neutraal. Voorbeeld: ‘ouderschapsverlof’ en niet ‘Vaders zouden zes maanden betaald ouderschapsverlof moeten krijgen.’
- Wissel je briefje met die van je partner.
- Ondervraag de ander alsof deze expert is op jouw onderwerp. Stel hierbij zoveel mogelijk vragen, en geef je eigen mening niet.
- Na 5 minuten wisselen.

Tips

- Stel open vragen. Denk aan wie, wat, waar, waarom, wanneer?
- Gebruik de LSD aanpak (luisteren, samenvatten en doorvragen) en laat je leiden door je gesprekspartner: hij of zij bepaalt de richting van het gesprek.

Reflectie

- Hoe was dit om te doen?
- Wist je wat de mening was van de interviewer was?
- Hoe was het voor jou om de ander te interviewen over een onderwerp waar je zelf veel van weet?
- Stelde de ander neutrale vragen? Merkte je dat je zelf kritischer werd?
- Hoe kun je dit inzetten met je studenten?

Doel

- Voelen hoe het is om alleen vragen te mogen stellen.
- Ervaren hoe het is om de ander als expert te zien.
- Ervaren wat het effect is op de ander wanneer jij je mening opschort.

Voor docenten is het vaak een ‘aha moment’, om te beseffen hoeveel we normaal gesproken sturen met vragen. Voor jongeren is open bevragen erg lastig, en een vaardigheid die met oefening veel beter wordt.

Blik terug, vat samen en trek gezamenlijke conclusies

Emoties kunnen hoog oplopen tijdens zo’n gesprek. Het is daarom raadzaam om altijd de tijd uit te trekken om gezamenlijk terug te blikken, samen te vatten en gezamenlijke conclusies te trekken. Je hoeft geen consensus in je klas te bereiken. Benadruk juist dat het hebben van verschillende opvattingen hoort bij een vrije samenleving, en stuur waar nodig bij door je eigen perspectieven te delen, of bepaalde democratische waarden en grondrechten nog eens te benadrukken.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1:

FAQ

Deze thematiek roept veel vragen op. Daarom hebben wij in deze bijlage een aantal veelvoorkomende vragen over media en persvrijheid beantwoord.

1. Wat is persvrijheid?

Persvrijheid is de vrijheid van drukpers en andere vormen van media, het grondrecht om gevoelens en gedachten openbaar of kenbaar te maken. Een democratische samenleving kan alleen goed functioneren als de persvrijheid – als een van de voornaamste voorwaarden – goed geregeld is. De Universele verklaring van de Rechten van de Mens heeft geen bepaling aangaande de vrijheid van drukpers, omdat daarover in de voorbereidende vergaderingen geen overeenstemming kon worden bereikt. Internationaal is de vrijheid van informatie vastgelegd in het VN-verdrag (BuPo).

2.: Hoe is persvrijheid verbonden met vrije democratie?

Vrijheid van meningsuiting en de daaruit voortvloeiende persvrijheid vormen een essentieel onderdeel van het functioneren van een democratische rechtsstaat. Daarin spelen journalisten een belangrijke rol als waakhond van de democratie. Zonder persvrijheid is er geen zekerheid van toegang tot betrouwbare en onafhankelijke informatie. Dit raakt de kern van de vrijheid meningsuiting.

Een democratie kan alleen werken als kiezers goede informatie krijgen, waarin feit gescheiden kan worden van mening en van fictie. Vrije pers maakt het mogelijk dat mensen/groepen met macht niet kunnen bepalen welke informatie mensen wel of niet krijgen. Er zijn in Nederland bepaalde democratische grondwaarden – zoals persvrijheid en vrijheid van meningsuiting. Deze zijn verankerd in de grondwet (artikel 7) en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (artikel 10), en zijn daarmee een bijzonder fundamenteel onderdeel van de Nederlandse samenleving.

3. Hoe verhoudt persvrijheid zich tot vrijheid van meningsuiting?

Persvrijheid is deel van de vrijheid van meningsuiting. Artikel 7.1 van de Nederlandse grondwet luidt: 'Niemand heeft voorafgaand verlof nodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet'.

4. Wat is een redactie precies?

Een redacteur of redactrice is iemand die verantwoordelijk is voor de bewerking (redactie) van de inhoud van een publicatie, bijvoorbeeld een krant, tv-programma, boek, tijdschrift, encyclopedie of website, of die feitelijk werkt aan die inhoud. Redactie is ook de verzamel-

naam voor alle redacteurs van een krant, tijdschrift of televisieprogramma samen. Zo heeft het NOS-journaal een eigen redactie, net als kranten als het AD of de Volkskrant. Sommige populaire vlogs werken ook met redacteurs.

5. Wat zijn de grenzen van de wet op het gebied van vrijheid van meningsuiting en persvrijheid?

Het kan zijn dat leerlingen/ studenten erg geïnteresseerd zijn in wat juridisch gezien precies toegestaan is binnen de kaders van vrijheid van meningsuiting en persvrijheid.

In artikel 7 van de Nederlandse grondwet is vastgelegd:

1. Niemand heeft voorafgaand verlof nodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.
2. De wet stelt regels omtrent radio en televisie. Er is geen voorafgaand toezicht op de inhoud van een radio- of televisie-uitzending.
3. Voor het openbaren van gedachten of gevoelens door andere dan in de voorgaande leden genoemde middelen heeft niemand voorafgaand verlof nodig wegens de inhoud daarvan, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet. De wet kan het geven van vertoningen toegankelijk voor personen jonger dan zestien jaar regelen ter bescherming van de goede zeden.
4. De voorgaande leden zijn niet van toepassing op het maken van handelsreclame.

Hoewel er dus nooit vooraf toestemming nodig is voor enige publicatie, moet de auteur er wel rekening mee houden dat hij achteraf kan worden aangeklaagd wanneer zijn publicatie bijvoorbeeld smadelijk, lasterlijk of discriminerend is, of aanzet tot haat. Dit is wat met het in artikel 7 van de grondwet genoemde "behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet" wordt bedoeld. Persvrijheid neemt dus niet de verantwoordelijkheid voor hetgeen gepubliceerd wordt weg.

Vooraf aan de vraag 'mag dit juridisch' moet nog de vraag gesteld worden: wat vind ik persoonlijk van beledigen, beledigd worden, rekening houden met elkaar, etc. in morele zin? Het al dan niet gebruiken van juridische grenzen en staatsmacht moet een sluitstuk zijn van dit soort discussies, niet het begin.

Je kan de discussie over juridische grenzen inzichtelijk maken voor je klas door bijvoorbeeld deze vragen te stellen”:

- Waarom is het belangrijk dat er juridische grenzen zijn voor persvrijheid?
- Waarom is het belangrijk dat er weinig juridische grenzen zijn voor persvrijheid?

6. Hoe kun je over complottheorieën praten met je klas?

Een complottheorie (of samenzweringstheorie) is een theorie of opvatting dat een bepaalde gebeurtenis, ontwikkeling of toestand op sociaal, politiek of economisch gebied het resultaat is van een samenzwering. Volgens zulke theorieën spannen immorele en voor niets terugdeinzende individuen of groeperingen heimelijk samen om hun kwalijke doelen te realiseren. Wat doe je als sommige leerlingen/ studenten in je klas vast overtuigd zijn van een wereldbeeld of complottheorie die ver afstaat van het jouwe? Bijvoorbeeld: “Westerse kranten kunnen er niet tegen dat een moslimland sterk is. Daarom verspreiden ze leugens over Erdogan.” Of: “Bij de aanslagen in Frankrijk lieten de media allemaal details achterwege die niet passen in de verklaring dat IS erachter zit.”

Het ingaan op complottheorieën is lastig. Probeer niet een leerling ervan te overtuigen dan zijn/ haar visie niet correct is. Probeer in plaats daarvan te achterhalen wat het wereldbeeld is van deze leerling, en waarom hij of zij deze theorie aanhangt. Doe dit door open door te vragen, waarbij de leerling de kans krijgt zijn of haar visie uit te leggen. Vraag ook door naar het brongebruik van de leerling, en hoe hij of zij uit de bronnen tot zijn of haar standpunt is gekomen. Vaak komen complottheorieën voort uit eenzijdig gebruik van bronnen (bijvoorbeeld via bepaalde social media), dus je zou kunnen wijzen op het belang van het raadplegen van verschillende bronnen.

Het is daarbij ook een optie een voorbeeld uit je eigen leven te kiezen waarin je door het gebruik van verschillende bronnen zelf van mening bent veranderd over berichtgeving in de media.

7. Hoe kun je omgaan met leerlingen/ studenten die de NOS totaal niet objectief vinden?

Ook hier is het belangrijk om het perspectief van de leerling(en) niet onmiddellijk tegen te spreken, maar open door te vragen: waarom vind je dat? Naar aanleiding van welke berichten? Waarom zou de NOS het zo aanpakken? Welke media zijn volgens jou wel objectief? Welke handelingen of vaardigheden zijn er nodig voor een journalist/ medium om zo objectief mogelijk verslag te kunnen doen? Hoe zou je het zelf anders doen? Enzovoorts.

BIJLAGE 2:

REAGEREN OP VEEL VOOR- KOMENDE UITSPRAKEN IN DE KLAS

In deze lessen kan je af en toe (extreme) uitspraken horen van leerlingen waar je niet onmiddellijk een eigen antwoord op hebt. Daarnaast is het vaak een uitdaging om het gesprek in de klas over keuzes, verantwoordelijkheden en vormen van media te laten gaan, in plaats van de onderwerpen die door media behandeld worden.

Om je daarbij te helpen hebben we hieronder een aantal uitspraken verzameld, met daarbij mogelijke vervolgvragen die het gesprek in de juiste banen te leiden.

Vrijheid van meningsuiting/vrijheid van pers

1. Leerling: 'Een journalist mag dingen zeggen maar mensen beledigen mag niet.'

 Probeer het gesprek te richten op de consequenties voor **persvrijheid** van zo'n uitspraak.

Doorvragen: 'Zou beledigen of discrimineren bij voorbaat verboden moeten worden?' (Op dit moment is vastgelegd dat een journalist van tevoren geen toestemming nodig heeft (van de persoon over wie hij/zij schrijft? Van de overheid?) om te publiceren, maar achteraf wel aangeklaagd kan worden wanneer de publicatie smadelijke, lasterlijk of discriminerend bevonden.)

Als het antwoord op de bovenstaande vraag ja is, kan de media dan nog steeds vrijuit haar rol in de samenleving uitvoeren? (Controleren van de macht, vrije stroom van informatie garanderen, publiek informeren).

2. Leerling: 'Journalisten mogen best hun mening geven, maar niet zo verspreiden over alles en iedereen, doe het gewoon op je eigen pagina, of je eigen blog.'

 In dit soort opmerkingen ligt een mooie gelegenheid om het te hebben over de **rol van de media in de samenleving** en over het verschil tussen opinie en verslaggeving.

Reactie: 'Wat zouden journalisten volgens jou/jullie vooral moeten doen? Waarom?' Bijvoorbeeld alleen maar verslaggeven? Of juist achtergrond en extra informatie geven, zodat gebeurtenissen beter te begrijpen zijn? Oftewel, moeten journalisten jou alleen de feiten geven, of met die feiten een verhaal vertellen?

- Mogelijke vervolgvraag: 'Wanneer kan een journalist volgens jullie wel zijn eigen mening geven, en wanneer niet?'

- Mogelijke vervolgvraag: 'Wie kan het verschil tussen objectiviteit en subjectiviteit vertellen?'
- Mogelijke vervolgvraag: 'Kan een journalist volledig objectief te werk gaan volgens jullie?' (Dit artikel van de Correspondent geeft goede ondersteuning voor dat gesprek: Waarom objectieve journalistiek een misleidende en gevaarlijke illusie is).
- Mogelijke vervolgvraag: 'Waarom is het belangrijk dat er in de media veel verschillende soorten meningen en invalshoeken naar voren komen? Wat is het gevaar als je maar één stem of één mening hoort in de media?'

Doorvragen: 'Wie weet het verschil tussen een verslaggevend artikel en een opiniërend artikel?' Uitleggen indien nodig: 'In de journalistiek wordt het onderscheid tussen feiten, beweringen en meningen meestal aangebracht door **genre-aanduidingen** (bijvoorbeeld: "commentaar", "opinie", "column"); waar die aanduidingen ontbreken, verwacht de lezer **feitelijk nieuws**. Bij nieuwe media wordt het onderscheid tussen genres minder vaak zo expliciet gemaakt. De lezer kan slechts vermoeden dat een weblog de persoonlijke meningen van een auteur bevat, omdat veel weblogs meer op columns lijken dan op feitelijke nieuwsberichten.' – Uit de Code voor de Journalistiek, in 2008 opgesteld door de Nederlandse Vereniging van Journalisten.

- Mogelijke vervolgvraag: 'Moet er altijd bij een genre-aanduiding staan bij een nieuwsbron?'

Ingesleten oordelen

3. Leerling: 'Hij wil een ras overduidelijk zwart maken' over Jeroen Pauw en de uitzending hoodvloggers.

 Leerling: 'Nieuws gaat alleen maar om kijkcijfers'

 Leerlingen hebben vaak sterke, ongetuigde meningen over programma's, politici of media personalities. Het blijkt vaak lastig voor

docenten hierop in te gaan, omdat leerlingen voet bij stuk houden.

Doorvragen: Kijk of je erachter kan komen wat er achter de uitspraak zit. 'Waarom denk je dat nieuws maken draait om kijkcijfers?' 'Ken je media waar volgens jou kijkcijfers minder belangrijk zijn?' en 'Hoe zie je dat Jeroen Pauw een ras discrimineert?' 'Kan je specifieke situatie benoemen?'

Reactie: Schrijf de uitspraak op het bord en analyseer hem samen. Is dit een **feit of een mening**? Hoe weet je dat?

- Het is een feit als te controleren of dit waar is of niet waar is. Is dat hier het geval?

Onderbouwing; Welke eigen **aanname(s)** zit(ten) er in deze mening? Kan je die aannames op waarheid controleren? Hoe?

Onafhankelijkheid journalisten

4. *Leerling: 'PVV betaalt RTL om dingen te zeggen. Dat weet ik zeker'*

 Leerling: 'Volgens mij is deze man gewoon ingehuurd en krijgt hij heel veel betaald om dit te zeggen' over Kees de Koning die het opneemt voor hoodvloggers bij DWDD.

 Meerdere keren is er naar voren gekomen in gesprekken met leerlingen dat zij de onafhankelijkheid van de media in twijfel trekken. Media worden door deze leerlingen als politiek gekleurd beschouwd. Ze verdenken verschillende media ervan geld aan te nemen om bepaalde uitlatingen te doen.

Doorvragen: Bijvoorbeeld 'Waarom denk je dat RTL daarvoor betaald krijgt?' 'Zou het goed zijn voor RTL als ze (alleen) de PVV zouden helpen?' 'Wat zou er gebeuren als dit bekend zou worden?'

Reactie: Schrijf de uitspraak op het bord en analyseer hem samen. Is dit een **feit of een mening**? Hoe weet je dat?

- Het is een feit als te controleren of dit waar is of niet waar is. Is dat hier het geval?

Onderbouwing; Welke eigen **aannames** zitten er in deze mening? Kan je die aannames op waarheid controleren? Hoe?

- Misschien kunnen hier ook voorbeelden genoemd van politici, zoals Tigchelaar (PvdA),

Teeven (VVD), of Eekhuis (PVV), wiens overtredingen (bv dat ze baantjes doorspeelden aan familie, mensen mishandelden of geld van de politieke partij stalen) door het werk van journalisten bekend zijn geworden. Omdat journalisten dat hebben onderzocht en daar verslag van hebben gedaan, moeten de politici zich verantwoorden en misschien ontslag nemen.

Onvrede sensatie media

5. *'Ze moeten meer bewijs verzamelen voordat ze iets zeggen over aanslagen.'*

 De hoeveelheid informatie die leerlingen krijgen over aanslagen vertrouwen veel leerlingen niet. Verwijt naar journalisten dat ze omdat ze snel willen zijn en de aandacht willen trekken van kijkers, speculeren over feiten zonder dat er feiten zijn.

Hier ligt een goede gelegenheid om te spreken over de **werkwijze van journalisten**. Je kan hier veel hebben aan de Code voor de Journalistiek die is opgesteld door de Nederlandse Vereniging van Journalisten.

- Hoe werken journalisten?
- Hoe zou dat volgens jullie moeten gaan? Kan dat?
- Waarom zou een journalist verslag brengen voordat hij/ zij alle bewijzen verzameld heeft?
- Waarom kan het van belang zijn om snel te publiceren over gebeurtenissen?

6. *'In de oorlog in Syrië wordt een kind gedwongen om voor de camera te huilen. En je kan zien dat als ze klaar zijn met filmen dat het nep is.'*

 'Hij is niet echt neergeschoten, hij deed al zo voordat er werd geschoten' – over aanslag ambassadeur Turkije.

 Dit is een vaker gehoorde uitspraak waaruit blijkt dat leerlingen weinig vertrouwen hebben in de echtheid van nieuws. Journalisten wordt framing en sensatiezucht verwijt.

Doovragen: Bestaat objectiviteit in de media? Waarom is het van belang dat verschillende media over dezelfde gebeurtenis verslaggeven?

Reactie: Schrijf de uitspraak op het bord en analyseer hem samen. Is dit een **feit of een mening**? Hoe weet je dat?

- Het is een feit als te controleren of dit waar is of niet waar is. Is dat hier het geval?
- Onderbouwing; Welke eigen aannames zitten er in deze mening? Kan je die aannames op waarheid controleren? Hoe?

Wantrouwen berichtgeving media

7. *Leerling: 'Ik wil de dingen weten die achtergehouden worden'*

Reactie: Interessant, wil je daar meer over vertellen? Wat voor dingen worden er achtergehouden volgens jou?

- Vervolgvrage: 'Hoe kom je dan wel aan je informatie? Hoe weet je of die bronnen echt of nepnieuws brengen?'

8. *'Ik heb geen geloof in de mainstream media, de media is in handen van zes mensen'*

'Waarom gaat het nieuws nooit over Syrië'

Leerlingen zijn gevoelig voor complottheorieën. Ook hebben zij vaak het idee dat er doelbewust informatie voor hun wordt achtergehouden door de media.

Dit neemt twee vormen aan.

1. Volgens leerlingen te veel onbelangrijk nieuws (zoals rapper boef) en te weinig over belangrijk nieuws (farmaceutische industrie, klimaatverandering)
 2. Veel berichtgeving over gebeurtenissen dichtbij (aanslagen Parijs) en te weinig over gebeurtenissen verder weg (oorlogen en aanslagen midden oosten).
- Vervolgvrage: 'Over welke media heb je het specifiek? Vind je die informatie of berichtgeving over Syrië ergens anders wel?'

Reactie: Schrijf de uitspraak op het bord en analyseer hem samen. Is dit een **feit of een mening**? Hoe weet je dat?

- Het is een feit als te controleren is of dit waar is of niet waar is. Is dat hier het geval?

Onderbouwing: Welke eigen **aannames** zitten er in deze mening? Kan je die aannames op waarheid controleren? Hoe?

Onmacht

9. *Leerling: 'Het maakt niet uit als het het niet eens bent met berichtgeving in media, je kan er toch niets tegen doen.'*

Veel leerlingen voelen zich machteloos tegenover berichtgeving van de media.

Mogelijke reactie: 'Redacties en journalisten staan vaak meer open voor feedback dan van buitenaf lijkt. Zie bijvoorbeeld de redactieblogs van Nu.nl, de NOS of de column 'Ombudsvrouw' van de Volkskrant.'

Ook kan je verwijzen naar dit artikel van de NOS, die naar aanleiding van vele verzoeken van hun volgers een extra onderzoek deden naar burgerslachtoffers als gevolg van bombardementen. 'Zo veel burgerdoden vielen door bombardementen in 2016 in het Midden-Oosten'

Meten met twee maten

10. *Lezer van de Volkskrant: 'Waarom heet Dylann Roof geen terrorist?'*

Deze vraag werd behandeld in de wekelijkse Volkskrant column van ombudsvrouw Annieke Kranenberg. In deze column wordt gereageerd op kritische vragen van lezers over eerdere publicaties in de Volkskrant. In dit geval ging het over wie wel of niet het stempel terrorist krijgt, en de suggestie dat blanke verdachten eerder de stempel 'lone wolf' of verwarde man krijgen dan dat ze terrorist genoemd worden.

De reactie van Anneke Kranenberg is als volgt: *'Op zichzelf is de definitievraag gerechtvaardigd, alleen moet die in de eerste plaats aan de autoriteiten worden gesteld. Het is niet aan een krant om te bepalen wie het label terrorist verdient. Het Stijlboek van de krant pleit ervoor 'niet te lichtvaardig het beladen etiket terrorist' te gebruiken. Vaak is die classificatie politiek gemotiveerd en speelt de veronderstelde rechtmatigheid van geweld een rol. 'Op dit gladde ijs moet de Volkskrant zich niet begeven. Het is niet aan ons in nieuwsberichten te bepalen of verzet al of niet gerechtvaardigd is.'*

Bron: <http://www.volkskrant.nl/opinie/waarom-heet-dylann-roof-geen-terrorist~a4089363/>

Checklist – Zijn deze onderwerpen ter sprake gekomen tijdens de lessen?

- Onderscheid media, pers, journalisten
- Rol(len) van de media – Welke rol(len) hebben de media in de samenleving volgens leerlingen/ studenten? En welke volgens media zelf?
- Persvrijheid
- Feit vs. Mening
- Hoor-wederhoor
- Objectiviteit en subjectiviteit
- Redactie
- Framing
- Persbureau
- Dagelijks nieuws en onderzoeksjournalistiek

BIJLAGE 3:

***PARTNERS,
ANDERE MEDIA-
LESSEN EN
ACTIVITEITEN***

Het lesmateriaal van Newsroom is tot stand gekomen met hulp van verschillende samenwerkingspartners. Enkele van hen bieden eigen activiteiten aan die in lijn liggen met, of complementair zijn aan Newsroom.

Over Diversion

Diversion werkt sinds 2003 aan maatschappelijke innovatie door heel Nederland, en is leidend in de ontwikkeling van succesvolle, erkende peer education-programma's om taboes en gevoeligheden bespreekbaar te maken in de klas. Ook helpen ze docenten bij het bespreken van gevoelige maatschappelijke kwesties in de klas aan de hand van trainingen.

Meer informatie op de [website van Diversion](#).

Roadshow Persvrijheid

Op initiatief van journalisten Senay Özdemir en Shirley Haasnoot is een lespakket ontwikkeld over persvrijheid voor het voortgezet onderwijs. De aanleiding voor dit project waren de aanslagen op het satirische weekblad Charlie Hebdo en de discussies over de vrijheid van meningsuiting in verschillende media. Aangezien jongeren hun informatie grotendeels van internet halen, is het van grootste belang ze te leren hoe ze informatie kunnen beoordelen op onder meer betrouwbaarheid.

De leerlingen/ studenten werken in drie lessen met gratis lesmateriaal dat wordt verzorgd door Stichting Nieuws in de klas. Met deze voorbereiding gaan ze in de laatste les in discussie met een gerenommeerde journalist, waarbij ze nadrukkelijk worden uitgenodigd hun visie te geven en kritische vragen te stellen.

Meer informatie op de [website van Roadshow Persvrijheid](#).

Stichting Nieuws in de klas

Nieuws in de klas is het educatieplatform van NDP Nieuwsmedia, de brancheorganisatie voor nieuwsbedrijven. Nieuws in de klas stimuleert jongeren via het onderwijs om het nieuws online, in beeld, geluid en op papier te volgen en te interpreteren. Wij helpen docenten om nieuwsmedia in hun lesprogramma te verwerken met de Nieuwsservice, lesmaterialen en kennisuitwisseling.

Meer informatie op de website van [Stichting Nieuws in de klas](#).

Stichting School en Veiligheid

Stichting School & Veiligheid ondersteunt scholen bij het bevorderen van een sociaal veilig klimaat. Dit doen zij door het geven van actuele informatie en deskundig advies via de website, trainingen, conferenties en de helpdesk. Om scholen te ondersteunen bij het omgaan met maatschappelijke spanningen die kunnen ontstaan door extremisme, polarisatie en radicalisering, hebben zij samen met de Expertise-unit Sociale Stabiliteit, in opdracht van het Rijk, een onderwijsaanpak ontwikkeld, bestaande uit training op maat en begeleiding voor docenten.

Meer informatie op de [website van Stichting School en Veiligheid](#).

Pauw Academy

Pauw Academy biedt groepen de mogelijkheid een eigen televisieprogramma te produceren. Ervaren producers en redacteurs zullen de studenten de fijne kneepjes van het vak vertellen, waarna de groepen 15 minuten de tijd hebben om hun eigen show op te nemen in de Pauw studio. Voor meer informatie en vragen kun je mailen naar pauwacademy@bnnvara.nl. (Opgeven kan vanaf minimaal 30 personen)

Meer informatie op de [website van Pauw Academy](#).

BIJLAGE 4:

LEES-, KIJK- EN LUISTERTIPS

OVER HOE MEDIA WERKEN

- TV: 'Achter de Schermen Bij... Pauw en Witteman' (NTR, 19 oktober 2011) [24:31]
<https://www.youtube.com/watch?v=9Si1hRSswdM>

OVER NIEUWSCONSUMPTIE JONGEREN

- ARTIKEL: 'Jongeren herkennen geen nepnieuws en dat is gevaarlijk' (NOS op 3, 9 december 2016)
<http://nos.nl/op3/artikel/2147453-jongeren-herkennen-geen-nepnieuws-en-dat-is-gevaarlijk.html#nepnieuws>

OVER ROL EN VERANTWOORDELIJKHEDEN MEDIA

- ONLINE VIDEO: 'Wat is Framing?' (NTR, 3 maart 2017) [05:10] http://www.npo.nl/wat-is-framing/03-03-2017/WO_NTR_7677372
- ONLINE: 'Waarom Objectieve Journalistiek een Misleidende en Gevaarlijke Illusie Is' (De Correspondent, januari 2017) <https://decorrespondent.nl/6073/waarom-objectieve-journalistiek-een-misleidende-en-gevaarlijke-illusie-is/155650990-09fc1192>
- KRANT: 'Ombudsvrouw: De krant heeft nu de taak zich te verzetten' (Volkskrant, 26 december 2016)
<http://www.volkskrant.nl/media/ombudsvrouw-de-krant-heeft-nu-de-taak-zich-te-verzetten~a4439391/>
- KRANT: 'Je bent geen doorgeefluik van Wilders, journalist!' (NRC, 12 december 2016)
<https://www.nrc.nl/nieuws/2016/12/12/je-bent-geen-doorgeefluik-journalist-5763628-a1536257>
- PODCAST/ RADIO: "Nieuwe media en de journalistieke boodschap" (Argos, NPO, 22 oktober 2016)
[http://www.nporadio1.nl/argos/onderwerpen/379817-nieuwe-media-en-de-journalistieke-boodschap#nieuwemedia#journalistiek als vrij vak](http://www.nporadio1.nl/argos/onderwerpen/379817-nieuwe-media-en-de-journalistieke-boodschap#nieuwemedia#journalistiek%20als%20vrij%20vak)

OVER NEPNIEUWS

- ONLINE: 'Facebook gaat ook in Nederland nepnieuws aanpakken' (NOS, 2 maart 2017)
<http://nos.nl/artikel/2160892-facebook-gaat-ook-in-nederland-nepnieuws-aanpakken.html>
- ONLINE: 'Heel Holland Hoax: Het Nepnieuws van de Afgelopen Maand' (Motherboard, Vice Media, 1 februari 2017) <https://motherboard.vice.com/nl/article/heel-holland-hoax-het-nepnieuws-van-afgelopen-maand-deel-2>
- YOUTUBE: 'Het Jaar van de Post-Truth' (De Volkskrant, 27 december 2016) [04:43]
https://youtu.be/pk_1eisbwwg

- PODCAST/ RADIO: 'Finding the Fake News King' (Planet Money, NPR, 2 december) [18:45]
<http://www.npr.org/sections/money/2016/12/02/504155809/episode-739-finding-the-fake-news-king#nepnieuws>
- YOUTUBE: 'Hoe gaan we fake nieuwsberichten tegen?' (Volkskrant, 6 december 2016) #nepnieuws
<https://youtu.be/6qvZNdQWOU>

OVER EXTREMISME EN JONGEREN

- TED TALK: 'Inside the mind of a former radical jihadist | Manwar Ali' (14 december 2016)
<https://youtu.be/zwpil18TBdE>
- TV: 'Mijn zoon de jihadist' (NPO HUMAN, 11 december 2016)
http://www.npo.nl/duivelse-dilemma-s/11-12-2015/VPWON_1242660

OVER DE 'FILTER BUBBLE'

- ARTIKEL 'Zo bepalen algoritmes jouw wereldbeeld' (NOS, 23 december 2016)
<http://nos.nl/op3/artikel/2149923-zo-bepalen-algoritmes-jouw-wereldbeeld.html>

OVER DE CASUSSEN

Aanslagen Parijs

- YOUTUBE: 'How France Has Changed One Year After The Paris Terrorist Attack: VICE News Tonight (Full Segment)' (VICE, 28 november 2016) [04:16]
<https://youtu.be/lzSLtMp58XQ>
- VIDEO: 'Wanneer is iets eigenlijk een IS-aanslag?' (Volkskrant, 29 november 2016) [02:55]
<https://youtu.be/m4JQUwLY0fc>

BIJLAGE 5:

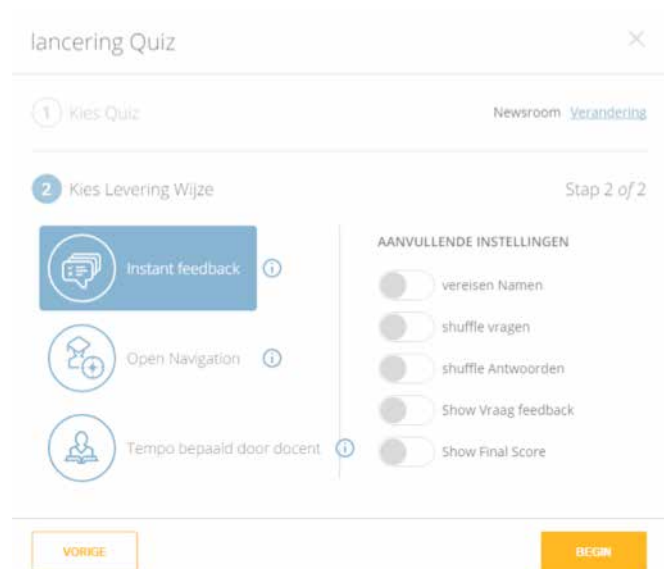
HANDLEIDING SOCRATIVE

Handleiding 'Persvrijheid quiz' met Socrative, met telefoons

Voorafgaand aan de les (zie Figuur 1)

Zorg ervoor dat je voor aanvang van de les het digibord aangezet hebt en de volgende stappen doorlopen hebt:

- Ga naar www.socrative.com
- Klik rechtsboven op de button 'Leraar login'
- Voer de volgende inloggegevens in:
 - Email: newsroomdiversion@gmail.com
 - Wachtwoord: newsroom
- Klik in het 'dashboard' op de button 'Quiz'
- Kies voor de quiz 'Newsroom'
 - Klik op volgende
- Kies voor levering wijze: INSTANT FEEDBACK
- Bij aanvullende instellingen staan 'vereisen namen' en 'show vraag feedback' ingeschakeld. Schakel deze uit. Alle aanvullende instellingen zijn nu uitgeschakeld.
- Klik ten slotte op 'begin'

Figuur 1

Tijdens de quiz

Introduceer het spel. Leg uit dat ze de vragen snel moeten beantwoorden, en dat ze telkens maar één optie mogen kiezen. Leg ook uit dat het de bedoeling is dat ze de test individueel uitvoeren. Het is dus niet de bedoeling dat ze gaan overleggen met hun buurman/-vrouw. Het is dan ook de bedoeling dat het tijdens deze opdracht stil is in de klas. De rest van de les krijgen ze uitgebreid de kans om hun mening te laten horen.

Vraag de studenten op hun telefoon naar www.socrative.com te gaan. Rechtsboven in hun scherm klikken ze op het menu, en vervolgens op Student login, waar ze als Klaslokaal NIEUWSKAMER (hoofdletters!) invullen. De test kan nu van start gaan!

Tijdens de quiz kan je op je scherm (van je telefoon, de beamer, of de computer van de docent) live de (anonieme) resultaten van de quiz volgen. Hierop kun je ook zien hoe ver iedereen is met het invullen van de vragen.

Resultaten bekijken en nabespreken

Als alle leerlingen/ studenten klaar zijn met de test ga je verder met het plenaire gedeelte. Rechtsboven in je scherm klik je op de oranje button 'Voltooien'.

Vervolgens krijg je van Socrative drie opties: KrijgenRapporten, UitzichtGrafiek en naarLancering. Kies hierbij eerst voor de optie 'UitzichtGrafiek'.

Je krijg nu onderstaand overzicht van alle antwoorden. Omdat dit erg onoverzichtelijk is, gaan we de vragen één voor één doorlopen. Dit doe je door op de vraag zelf te klikken (zie zwarte pijl hieronder).

Je wordt nu doorverwezen naar de vraag zelf. Door op 'Hoe hebben we gepresteerd?' te klikken zie je de percentages van de antwoorden (zwarte pijl in Figuur 2). Door boven de vraag op het knopje volgende te drukken ga je door naar de volgende vraag.

Wanneer je alle vragen doorlopen hebt is de quiz afgelopen en kunt u de quiz afsluiten.

Naam ↑	Voortgang (%)	#1	#2	#3	#4	#5	#6	#7	#8
Anon anon3d3cbaae	100% ✓	Juist	Juist	Juist	Juist	Juist	Juist	Juist	Juist
Klastotaal		100%	100%	100%	0%	100%	100%	0%	100%

Klik op Vraag- #s of Klastotaal %s voor een gedetailleerd vraagoverzicht

Figuur 2

Newsroom is ontwikkeld en wordt uitgevoerd door Stichting Peer Education en Diversion, in samenwerking met de Roadshow Persvrijheid.

Newsroom wordt mogelijk gemaakt door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Stichting Peer Education

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

